

**ЩОДО ВИКОНАННЯ ПЛАНУ-ГРАФІКУ
ПЕРШОЇ ЧАСТИНИ (01.01.2011-31.12.2011) ДРУГОГО ЕТАПУ (01.01.2011-31.12.2012)
СТАБІЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ У РОЗДІЛІ
“СТАЛІЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК”
ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

Опис необхідних дій: 1. Стабілізація дефіциту й державного боргу - оптимізація кількості державних цільових і бюджетних програм.

Необхідна дія: 1.1. Посилення фінансової й фіскальної дисципліни.

Заходи: 1.1.1. Прийняття закону “Про державну допомогу підприємствам реального сектору економіки”, відповідно до стандартів ЄС і СОР (Директиви 2004/18/ЄС і 89/668/ЄС).

- до лютого 2011 р. - Створення міжвідомчої робочої групи.
- до квітня 2011р. - Розробка концепції державної допомоги.
- до квітня 2011р. - Міжвідомче узгодження та затвердження концепції
- до травня 2011 - Розробка проекту закону на реалізацію концепції.
- до червня 2011 - Міжвідомче узгодження проекту закону.
- до липня 2011 - Громадське обговорення проекту закону.
- до серпня 2011 - Експертиза Мін'юстом проекту закону.
- до вересня 2011 - Розгляд проекту закону урядовими комітетами.
- до жовтня 2011 - Врахування зауважень/пропозицій урядових комітетів.
- до жовтня 2011 - Затвердження КМУ проекту закону.
- до жовтня 2011 - Подання проекту закону до Верховної Ради.
- до прийняття Верховною Радою - супроводження законопроекту у Верховній Раді.

Директиви 2004/18/ЄС і 89/668/ЄС регулюють процедури закупівель за державні кошти, які законодавстві України були врегульовані Законом України від 1 червня 2010 року № 2289-VI “Про здійснення державних закупівель”. Протягом 2011-го року закон про державну допомогу так і не було прийнято. Насправді, сама концепція такого закону викликає багато запитань, на які немає відповіді:

1) об'єктам яких організаційно-правових форм господарювання потрібно надавати державну допомогу?

Якщо звернутися до ДК 002:2004, що затвердив класифікацію організаційно-правових форм господарювання, об'єкти організаційно-правових форм господарювання поділяються на:

- підприємства (фермерські господарства, приватні підприємства, колективні підприємства, державні підприємства, казенні підприємства, комунальні підприємства, дочірні підприємства, іноземні підприємства, підприємства об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки), підприємства споживчої кооперації, орендні підприємства, індивідуальні підприємства, сімейні підприємства, спільні підприємства),
- господарські товариства (акціонерні товариства, відкриті акціонерні товариства, закриті акціонерні товариства, державні акціонерні компанії (товариства), товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства),
- кооперативи,
- організації (установи, заклади),
- об'єднання підприємств (юридичних осіб),
- відокремлені підрозділи без статусу юридичної особи,
- об'єднання громадян, профспілки, благодійні організації та інші подібні організації,

- інші організаційно-правові форми.

Відповідно до п. 2.4.2 ДК 001:2004, затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 р. № 97, об'єктами права державної власності є майно:

- державних та казенних підприємств, державних організацій, установ та закладів, що діють на основі державної власності (ГКУ, ст. 73);
- акції (частки, паї) держави у майні суб'єктів господарювання різних форм власності (ГКУ, ст. 141);
- яке не увійшло до статутних фондів акціонерних товариств, створених у процесі корпоратизації та приватизації;
- державних господарських об'єднань, які утворюються переважно у формі корпорації або концерну, незалежно від найменування об'єднання (комбінат, трест, тощо) (ГКУ, ст. 120).

Таким чином, назва зазначеного закону не охоплює господарські товариства, до яких відносяться, зокрема, акціонерні товариства, в яких держава може мати блокуючий, або контрольний пакет корпоративних прав. Оскільки чинне законодавство називає державною власністю як державні унітарні підприємства, так і, наприклад, корпоративовані акціонерні товариства, то назвою зазначеного закону виключається величезний перелік об'єктів державної форми власності. Здійснення корпоративних прав держави врегульовується статтями 168-172 Господарського кодексу України, у тому числі щодо прав держави при створенні державних акціонерних товариств та за участю суб'єктів різних форм власності.

Звичайно ж, можна було б стверджувати, що Закон має верховенство над підзаконним нормативно-правовим актом, але чи не доцільніше було б не спотворювати нормативно-правове поле України.

2) яким чином вимірювати реальний сектор економіки?

Стандарти бухгалтерського обліку поділяють грошові потоки від діяльності підприємств на операційні, фінансові та інвестиційні, що є загальноприйнятою міжнародною практикою. Стаття 260 Господарського кодексу України передбачає існування класифікатора галузей народного господарства, який було прийнято наказом Держспоживстандарту України від 26 грудня 2005 р. № 375. Але класифікатор не містить поділу галузей економіки на такі, що відносяться до реального сектору, та до нереального сектору.

Коли в економічній літературі вживається термін реальний сектор, в якості протиставлення фінансовому сектору економіки, то, з методологічної точки зору, швидше за все, потрібно з діяльності об'єктів різних організаційно-правових форм вилучити всю фінансову діяльність, як у власному, так і у запозиченому капіталі, так і ту частину інвестиційної діяльності, що стосується фінансових інвестицій, залишивши лише операційну виручку від реалізації товарів та послуг та капітальні інвестиції. Але чи існує така статистика, чи термін реальний сектор є фантомним означенням з площини економічної теорії?

3) які є форми надання державної допомоги?

Відповідно до розпорядження КМУ від 13 січня 2010 р. № 81-р “Про схвалення Концепції реформування системи державної допомоги суб'єктам господарювання”, “існують різні види державної допомоги, зокрема вибіркові податкові пільги, пільгові кредити, компенсації, гарантії та субсидування заробітної плати. Найпоширенішим видом державної допомоги є пряма субсидія”.

Виключивши з переліку об'єктів, яким може надаватися державна допомога, велику кількість об'єктів інших організаційно-правових форм господарювання, тим не менше, означенням “підприємства” не виключаються підприємства комунальної та приватної форм власності.

Окремої уваги заслуговують юридичні означення для термінів, що вживаються під час здійснення державних закупівель.

Пункт 21 частини першої статті 1 цього Закону встановлює, що “**підприємства** - підприємства, **утворені** в установленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування та уповноважені на отримання державних коштів, взяття за ними зобов'язань і здійснення платежів, у тому числі державні, казенні, комунальні підприємства, а також господарські товариства, у статутному капіталі яких державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 відсотків, їх дочірні підприємства, а також підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких 50 і більше відсотків належить державним, у тому числі казенним, комунальним підприємствам та господарським товариствам, у статутному капіталі яких державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 відсотків, об'єднання таких підприємств (господарських товариств)”.

Згідно з пунктом 4 частини першої статті 1 Закону “Про здійснення державних закупівель”, “**державні кошти** - кошти Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, кошти Національного банку України, державних цільових фондів, Пенсійного фонду України, кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування, кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, кошти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, кошти, передбачені Законом України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”, кошти установ чи організацій, **утворених** у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями чи органами місцевого самоврядування, кошти державних і місцевих фондів, кошти державного оборонного замовлення, кошти державного замовлення для задоволення пріоритетних державних потреб, кошти державного матеріального резерву, кошти Аграрного фонду, кошти Фонду соціального захисту інвалідів, кошти, які надаються замовникам під гарантії Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування за кредитами, позиками, які надаються іноземними державами, банками, міжнародними фінансовими організаціями або на умовах співфінансування разом з іноземними державами, банками, міжнародними фінансовими організаціями;...”

Зауважимо, що означення “підприємства” містить більшу кількість організаційно-правових форм, ніж це передбачено класифікатором ДК 002:2004. **Отже, під означення державних коштів не підпадають:**

- кошти установ або організацій, що не були утворені у встановленому порядку органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим, місцевими державними адміністраціями чи органами місцевого самоврядування, і чий цінні папери або корпоративні права були придбані зазначеними органами.

- кошти установ або організацій, утворені або придбані суб'єктами господарювання (підприємствами і господарськими товариствами), засновниками яких є органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації або органи

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій
місцевого самоврядування. Декрет Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1992 року № 24-92 “Про впорядкування діяльності суб’єктів підприємницької діяльності, створених за участю **державних підприємств**” не надає права державним підприємствам бути засновниками або учасниками господарських товариств”. Відповідно до частини 8 статті 73 Господарського кодексу України, державні унітарні підприємства діють як державні комерційні підприємства (ст. 74-75 ГКУ) або казенні підприємства (ст. 76 ГКУ), які мають статути. Але відповідно до означення, наданого ДК 002:2004, під означення державних підприємств не підпадають не лише казенні підприємства, а і будь-які господарські товариства.

- кошти установ або організацій, у статутному капіталі яких є якась частка держави, менша від мінімальної. Залишається незрозумілим, яким є мінімально допустимий розмір частки органу державної влади у статутному капіталі установи або організації, для того, щоб її грошові кошти вважалися державними. Рівні корпоративного контролю в системі господарського права України становлять 10%, 25%, 40%, 50%, 60%, 75% та 90% статутного капіталу, відповідно до чинного законодавства.

Таким чином, означення, надане пунктом 4 частини першої статті 1 Закону “Про здійснення державних закупівель”, потребує доопрацювання з метою врегулювання вже зазначених та інших прогалин у законодавстві.

Заходи: 1.1.2. Оптимізація кількості державних цільових програм.

Якщо розглядати сам факт наявності державних цільових програм, як спробу центральних і місцевих органів виконавчої влади і громадськості дати відповідь на запитання, а кому потрібні бюджетні програми, що мають розпорядників, отримувачів та виконавців, то з цифр державного бюджету на 2012-й рік можна зробити висновок, що державні цільові програми і досі не виконують цю функцію, оскільки в грошовому вимірі видатків державного бюджету близько 90% видатків за бюджетними програмами не обліковуються за державними цільовими програмами.

Основні стадії розроблення та виконання державної цільової програми містяться у статті 5 Закону України від 18.03.2004 року:

- ініціювання розроблення державної цільової програми, розроблення та громадське обговорення концепції програми;
- схвалення концепції програми та прийняття рішення щодо розроблення проекту програми, визначення державного замовника та строків її розроблення;
- розроблення проекту програми - визначення заходів і завдань, що пропонуються для включення до неї, а також обсягів і джерел фінансування;
- державна експертиза проекту програми, у випадках, передбачених профільними законами;
- погодження та затвердження програми;
- проведення конкурсного відбору виконавців заходів і завдань програми;
- організація виконання заходів і завдань програми, здійснення контролю за їх виконанням;
- підготовка та оцінка щорічних звітів про результати виконання програми, а в разі потреби - проміжних звітів;
- підготовка та опублікування в офіційних друкованих виданнях заключного звіту про результати виконання програми.

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

Відповідно до статті 5 Закону, видано Постанову КМУ від 31.01.2007 р. № 106 "Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм", що містить три додатки:

- паспорт державної цільової програми, який є значно меншим за змістовною частиною, у порівнянні з паспортом бюджетної програми,
- завдання і заходи з виконання державної цільової програми,
- очікувані результати виконання державної цільової програми.

Оскільки розробка та виконання державних цільових програм та включення деяких з них до переліку таких, що виконуються в межах бюджетних програм, є складною системою взаємовідносин між Секретаріатом Кабінету Міністрів України, замовниками, розпорядниками, одержувачами та виконавцями, Указом Президента України від 22.06.2009 № 474 було введено рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 березня 2009 року "Про роботу центральних органів виконавчої влади з планування та виконання державних цільових програм".

Наказом Міністерства економіки України від 31.07.2007 р. № 250 "Про затвердження порядку обліку державних цільових програм" визначено структуру та значення розрядів облікового коду державної цільової програми. Зазначені облікові коди встановлюються окремо від кодів програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету (КПКВК), затверджених Наказом МФУ від 14.01.2011 № 11. Додатком 1 до Наказу Міністерства економіки України від 20.05.2011 № 444 було присвоєно облікові коди державним цільовим програмам, що діють. Додаток 1 до Наказу Міністерства економіки України від 20.05.2011 № 444 містить перелік з 61-ї державної цільової програми, а Додаток 2 до Наказу містить перелік структурних підрозділів, відповідальних у Міністерстві економіки України за здійснення аналізу стану виконання державних програм, координацію виконання яких здійснює Міністерство економіки України. Важко пояснити, чому лише п'ять з 13-ти державних цільових програм, що містяться у додатку 2, є в додатку 1. Єдине можливе пояснення, що Міністерство економіки не визначило облікові коди для інших восьми державних цільових програм, координацію яких воно саме і здійснює.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 березня 2011 р. № 219-р "Питання організації підготовки проекту Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік" було схвалено Концепцію Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік, додаток до якої передбачає, що перелік державних цільових програм повинен міститися в Додатку до Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік. Але державний бюджет може існувати і за умов відсутності Програми економічного і соціального розвитку, оскільки розпорядники за бюджетними програмами можуть працювати і за відсутності державних цільових програм.

Кабінет Міністрів України видав розпорядження від 23 березня 2011 р. № 223-р "Деякі питання оптимізації державних цільових програм", додатком до якого затверджено перелік державних цільових програм, які діятимуть у 2012 та наступних роках та потребують внесення змін до них, в розрізі державних замовників.

Відповідно до статті 4 Закону України від 18 березня 2004 року № 1621-IV "Про державні цільові програми", "перелік державних цільових програм, які планується виконати у відповідному році з використанням коштів Державного бюджету України, подається на розгляд Верховної Ради України у складі проекту Державної програми економічного і соціального розвитку України та разом із проектом закону про Державний бюджет України на відповідний рік".

З 89-ти державних цільових програм, включених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 р. № 223-р до переліку таких, які діятимуть у 2012 та наступних роках та потребують внесення змін до них:

- 1) 47-ми державним цільовим програмам у травні 2011 року Міністерством економіки присвоєно облікові коди,
- 2) одній державній програмі Міністерство економіки у травні 2011 року не присвоїло обліковий код, але призначило структурний підрозділ, відповідальний за здійснення аналізу стану виконання,
- 3) 37 програм включено до Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основних напрямів розвитку на 2013 і 2014 роки. А сім державних цільових програм, що включені до Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік, не були охоплені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 р. № 223-р.

Але з 44 програм, що містяться в оприлюдненому додатку 2 до Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік та основні напрями розвитку на 2013 і 2014 роки, що містить перелік державних (цільових) програм, які планується виконувати у 2012 році з використанням коштів державного бюджету, лише 31 програма має відповідні облікові коди Міністерства економіки України, наведені в додатку 1 до Наказу Міністерства економіки України від 20.05.2011 № 444.

Таблиця.

Рік	Кількість ДЦП, яким Міністерство економіки надало облікові коди	Кількість ДЦП, оприлюднених у додатку 2 до Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік	Перелік ДЦП, які виконуються у межах бюджетних програм у 2012 році, у проекті Закону України "Про Державний бюджет України на 2012 рік"	Кількість ДЦП, які діятимуть у 2012 та наступних роках та потребують внесення змін до них, зг. додатку до розпорядження КМУ від 23 березня 2011 р. № 223-р
2012	61	44-45 (облікові коди – 31)	59	89 (облікові коди – 47)

Джерело: www.rada.gov.ua

Адреса <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=39205&pf35401=179654> містить перелік державних (цільових) програм, які виконуються в межах бюджетних програм у 2011 році. Посилання містить 110 державних цільових програм, що виконуються в межах бюджетних програм.

Але детальніший аналіз бюджету показує, що бюджетним кодам, включеним до зазначеного документу, відповідно до структури кодування програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету, відповідає 110 бюджетних програм у Законі України "Про Державний бюджет України на 2012 рік".

Одночасно, 99 бюджетних програм у Законі України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" мають відповідники у зазначеному документі. Внаслідок того, що замовники декількох державних цільових програм можуть замовляти одну і ту ж бюджетну програму,

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

21-на бюджетна програма у додатку до Закону України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" замовлена двома-п'ятьма державними цільовими програмами.

Зі 110-ти державних цільових програм, що містяться в зазначеному джерелі, 41 державна цільова програма має відповідні облікові коди Міністерства економіки України, наведені в додатку 1 до Наказу Міністерства економіки України від 20.05.2011 № 444.

З огляду на те, що Указом Президента України № 1085/2010 було розпочато етап новітньої реформи (оптимізації) системи центральних органів виконавчої влади, досить цікавим є порівняння кількості центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) та місцевих органів виконавчої влади (МОВВ) та кількості державних цільових програм, які планувалося виконувати 2012-го року.

Таблиця, станом на 31.12.2011 р.:

	ОВВ, ДКО та НАНУ	ОВВ та НАН, які є замовниками ДЦП, що потребують змін та вик. 2012 року зг. розпорядження КМУ від 23 березня 2011 р. № 223-р
Загальна кількість міністерств	16	11
Загальна кількість служб (переважно для надання адміністративних послуг)	25	1
Загальна кількість агентств (переважно для управління об'єктами державної власності)	15	8
Загальна кількість інспекцій (переважно для здійснення державного нагляду (контролю))	11	1
Загальна кількість ЦОВВ зі спеціальним статусом	5	0
Загальна кількість інших ЦОВВ	4	0
Загальна кількість національних комісій, які здійснюють держ. регулювання природних монополій (державні колегіальні органи)	5	0
Інше (Національна академія наук України)	1	1
КІЛЬКІСТЬ ЦОВВ та національних комісій (державних колегіальних органів)	82	22
КІЛЬКІСТЬ МОВВ, у т.ч. Рада міністрів АРК	27	6
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ (ЦОВВ, МОВВ, ДКО, НАНУ)	109	28

Джерело: www.rada.gov.ua

Як бачимо, значна частина центральних та місцевих органів виконавчої влади взагалі не є замовниками будь-яких державних цільових програм.

Таблиця, станом на 31.12.2011 р.:

	ДЦП*	Присвоєно облікові	Включено до ПЕСР
--	------	--------------------	------------------

	Міністерство, інший ОБВ України, НАНУ		коди МЕРТ**	2012***
1	Міністерство охорони здоров'я	8	8	6
2	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства	7	4	5
3	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту	6	5	4
4	Міністерство надзвичайних ситуацій	4	4	3
5	Міністерство оборони	11	2	3
6	Міністерство енергетики та вугільної промисловості	3	2	2
7	Міністерство аграрної політики та продовольства	4	4	1
8	Міністерство екології та природних ресурсів	5	1	1
9	Міністерство економічного розвитку і торгівлі	1	0	1
10	Міністерство інфраструктури	6	3	1
11	Міністерство юстиції	1	0	0
12	Державне космічне агентство	3	2	3
13	Державна служба технічного регулювання (Державна інспекція України з питань захисту прав споживачів)	1	0	0
14	Національне агентство України з питань державної служби	1	0	0
15	Держкомтелерадіо	1	0	0
16	Служба зовнішньої розвідки	1	0	0
17	Фонд державного майна	1	0	0
18	Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації	4	3	2
19	Державне агентство з питань науки, інновацій та інформації, спільно з Національною академією наук	2	2	0
20	Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження	1	1	1
21	Державне агентство лісових ресурсів	1	1	1
22	Державне агентство з управління державними корпоративними правами та майном	3	0	1
23	Державне агентство з водних ресурсів	3	1	1
24	Адміністрація Держприкордонслужби	1	1	1
25	Національна академія наук України	3	3	0
	ДЦП, замовниками яких виступають 24 ЦОВВ та НАНУ	82	47	37
	ДЦП, замовниками яких виступають 27 МОВВ	7	0	0

ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ДЦП	89	47	37
-------------------------------	-----------	-----------	-----------

Джерело: www.rada.gov.ua

* - державні цільові програми, включені розпорядженням КМУ від 23 березня 2011 р. № 223-р до переліку таких, які діятимуть у 2012 та наступних роках та потребують внесення змін до них.

** - Міністерство економічного розвитку та торгівлі.

*** - Програма економічного та соціального розвитку України на 2012-й рік.

Заходи: 1.1.3. Оптимізація кількості бюджетних програм

- до лютого 2011р. – створення міжвідомчої робочої групи.
- до лютого 2011р. – розробка стратегії оптимізації бюджетних програм.
- до лютого 2011р. – міжвідомче узгодження та затвердження стратегії бюджетних програм.
- до березня 2011 р. – ухвалення наказу Мінфіну щодо засад оптимізації бюджетних програм.
- до вересня 2011 р. – підготовка проекту бюджету з укрупненим переліком бюджетних програм.

“Бюджетна програма - сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій”(пункт 4 частини першої статті 2 Закону України від 8 липня 2010 року № 2456-VI).

Відповідно до Стратегії оптимізації кількості бюджетних програм, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 06.04.2011 № 292-р, при формуванні проекту бюджету на 2012 рік, проведено оптимізацію кількості бюджетних програм, шляхом скорочення кількості бюджетних програм з 883 до 580. Але Додаток 3, що містить розподіл видатків до Державного бюджету України на 2012 рік, тис. грн., налічує 540 бюджетних програм. Близько 90% фінансування за бюджетними програмами не замовлене жодною державною цільовою програмою, а близько 10% фінансування замовлене від однієї до п'яти державних цільових програм.

Бюджетна програма є основним елементом програмно-цільового методу. Застосування програмно-цільового методу врегульовується статтею 20-21 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. Бюджетні програми класифікуються за:

- кодами програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету (КПКВК), що містить сім знаків, та
- кодами класифікації фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання (КФБЗ).

Відповідно до п. 8 статті 20 Бюджетного кодексу України, затвердженого Законом України № 2456 від 08 липня 2010 року, “головний розпорядник бюджетних коштів розробляє та протягом 45 днів з дня набрання чинності законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) затверджує спільно з Міністерством фінансів України (місцевим фінансовим органом) паспорт бюджетної програми”.

Програмна класифікація видатків та кредитування державного бюджету, відповідно до вимог частини другої статті 40 Бюджетного кодексу України, щорічно визначається у законі про Державний бюджет України.

Незважаючи на те, що Бюджетний кодекс України не містить статті, що надавала б Міністерству економіки повноваження встановлювати результативні показники бюджетної програми для оцінки ефективності бюджетної програми, Міністерство економіки України видало Наказ від 24.06.2010 № 742, яким встановило методичні рекомендації щодо проведення

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій
оцінки економічної і соціальної ефективності виконання державних цільових програм. Самі ж ці рекомендації не адаптовані до пересічного користувача, оскільки містять велику кількість математичних формул.

Відповідно до норм частини п'ятої статті 20 Бюджетного кодексу України, що врегульовує використання програмно-цільового методу у бюджетному процесі, “результативні показники бюджетної програми використовуються для оцінки ефективності бюджетної програми і включають кількісні та якісні показники, які визначають результат виконання бюджетної програми, характеризують хід її реалізації, ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань бюджетної програми. Такі показники мають підтверджуватися офіційною державною статистичною, фінансовою та іншою звітністю, даними бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку”. Наказом Міністерства фінансів України від 27.10.2009 року № 1252 затверджено методичні рекомендації щодо визначення результативних показників бюджетної програми, що розроблені відповідно до положень статей 32, 47, 111 Бюджетного кодексу України та застосовуються головними розпорядниками коштів державного бюджету.

Наводимо деякі з висновків Рахункової палати України, що є постійно діючим органом контролю, який утворюється Верховною Радою України, підпорядкований і підзвітний їй, щодо виконання Державного бюджету України за 2010-й рік та за три місяці 2011-го року.

Наведемо

висновки Рахункової палати України щодо виконання Державного бюджету України за 2010 рік:

“Без урахування видатків на обслуговування державного боргу, загальнодержавних видатків та резервного фонду в 2010 році виконання загального фонду передбачалося за **744** бюджетними програмами, з них у повному обсязі проведено видатки за **314** програмами на загальну суму 120 млрд. 201,3 млн. грн., що становить 79,2 відс. плану, менше запланованих обсягів проведено видатки за **411** програмами на суму 29 млрд. 737,9 млн. грн., або 19,6 відс., взагалі не розпочато виконання **19** програм на суму 158,9 млн. гривень”.

Висновки Рахункової палати України щодо виконання Державного бюджету України за 1-й квартал 2011 року:

“Правовий аналіз рішень Уряду, прийнятих на виконання бюджетних програм, засвідчив, що окремі з них не відповідають вимогам Бюджетного кодексу. Упродовж січня-березня поточного року Уряд із **260** бюджетних програм, за якими необхідно вперше затвердити порядки використання коштів державного бюджету або внести зміни до вже існуючих, прийняв лише 130 рішень щодо виконання **181** бюджетної програми, в тому числі за **23** бюджетними програмами, які вперше визначені законом про державний бюджет”.

“3.4. Проведені у звітному періоді Рахунковою палатою аудити ефективності виконання державних і бюджетних програм та використання коштів, виділених на їх виконання, засвідчили, що неусунення системних недоліків у використанні бюджетних коштів та прийнятті управлінських рішень може призвести до погіршення соціально-економічної ситуації в країні”.

“За рахунок позик, які залучаються державою від міжнародних фінансових організацій, передбачалося проведення у січні-березні поточного року видатків за 20 бюджетними програмами на загальну суму 1 млрд. 89,2 млн. гривень. У звітному періоді надійшло коштів позик лише в сумі 444,7 млн. грн., з яких за 16 бюджетними програмами використано 434,2 млн. грн., за рештою – проведення видатків не розпочато”.

Висновки Рахункової палати України щодо виконання Державного бюджету України за 3-й квартал 2011 року:

“3.3.1. У січні – вересні поточного року з **816** бюджетних програм (без урахування видатків з обслуговування боргу, міжбюджетних трансфертів та резервного фонду державного бюджету) у запланованих обсягах здійснено видатки лише за **41** бюджетною програмою на загальну суму 49 млрд. 578,8 млн. гривень”.

“3.3.2. За **670** бюджетними програмами (без урахування видатків з обслуговування боргу, міжбюджетних трансфертів та резервного фонду державного бюджету) видатки проведено в обсягах, які на 9 млрд. 889,1 млн. грн., або 12,3 відс., менші плану січня – вересня, не розпочато проведення видатків за **105** бюджетними програмами на загальну суму 2 млрд. 264,1 млн. гривень”.

Висновки Рахункової палати України щодо виконання Державного бюджету України за 2011-й рік:

“Видатки за рахунок державних капітальних вкладень становили лише 10,9 відс. капітальних видатків і проведені не в повному обсязі. ... У повному обсязі проведено видатки лише за 22 бюджетними програмами з 95 на загальну суму 643,0 млн. грн., або 28,8 відс. плану”.

Таблиця.

	Закон України “Про державний бюджет України”	Усього бюджетних програм (без урахування видатків з обслуговування боргу, міжбюджетних трансфертів та резервного фонду державного бюджету)	Виконувалися у запланованих обсягах	Виконувалися частково	Не розпочато виконання
2010 (загал. фонд)		744	314	411	19
2011	936	816 (3-й кв.)	41 (3-й кв.)	670 (3-й кв.)	105 (3-й кв.)
2012 пр.	540	580			

Джерело: Рахункова палата України

У додатку номер 3 до Державного бюджету України на 2012 рік заплановано видатки загального і спеціального фонду в межах програм у розмірі 358 млрд. грн., а таблиця, розміщена на <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=39205&pf35401=179654> встановлює запланований обсяг видатків на 2011-й рік у переліку державних (цільових) програм, які виконуються в межах бюджетних програм у розмірі 34,6 млрд. гривень, тобто менш ніж 10% від загального обсягу видатків.

Заходи: 1.1.4. Посилення контролю за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів – зміни порядку зменшення бюджетних асигнувань та повернення коштів. Удосконалення порядку призупинення бюджетних асигнувань.

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

Діяльність розпорядників бюджетних коштів врегульовується статтею 22 Бюджетного кодексу України. Постанова КМУ від 17 березня 2011 р. № 255 “Про затвердження Порядку зменшення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів” планувалася до прийняття ще 2010-го року. Врешті решт, вона була прийнята на заміну Постанові КМУ від 13 квітня 2006 р. № 492.

Але назва проекту постанови в редакції 2010-го року містила і положення щодо повернення коштів. Повернення коштів так і не з'явилося в остаточній назві постанови. До того ж, частина 2 статті 119 Бюджетного кодексу України від 21 червня 2001 року № 2542-III, яка встановлювала, що “у разі нецільового використання бюджетних коштів, отриманих у вигляді субвенції, зазначені кошти підлягають обов'язковому поверненню до відповідного бюджету у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. Відповідні посадові особи притягаються до відповідальності згідно з законом”, вже не з'явилася у Бюджетному кодексі від 8 липня 2010 року № 2456-VI.

Також порядок заборонив “зменшення бюджетних асигнувань за раніше виявлені (в тому числі іншим органом, уповноваженим здійснювати контроль за дотриманням бюджетного законодавства) і усунені порушення бюджетного законодавства”.

Порядок визначає механізм зменшення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів у разі вчинення ними порушень бюджетного законодавства, визначених пунктами 24, 29 і 38 статті 116 Бюджетного кодексу України:

- нецільове використання бюджетних коштів;
- здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч цьому Кодексу чи закону про Державний бюджет України;
- здійснення видатків на утримання бюджетної установи одночасно з різних бюджетів всупереч цьому Кодексу чи закону про Державний бюджет України.

Підставою для зменшення бюджетних асигнувань є протокол про порушення бюджетного законодавства або акт ревізії, в якому зафіксовано факт вчинення розпорядником бюджетних коштів у поточному чи минулих роках одного з порушень бюджетного законодавства. Положення про Державну фінансову інспекцію України (ЄДРПОУ: 37393358, КВКВ: 350) було затверджено Указом Президента України від 23.04.2011 р. № 499/2011, відповідно до схеми організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади, затвердженого Указом Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085/2010. Державним бюджетом України на 2012-й рік видатки на Державну фінансову інспекцію України, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України, встановлено у розмірі 416,5 млн. гривень.

Запитання на наступний період реформ:

- 1) чи буде вдосконалена процедура призупинення фінансування?
- 2) чи буде встановлена процедура повернення коштів одержувачами бюджетних коштів у дохід відповідного бюджету?

Необхідна дія: 1.2. Прийняття закону “Про державний борг” та інших нормативно-правових актів у цій сфері.

Заходи: 1.2.1. Прийняття закону “Про державний борг”

Додаток № 2 до Закону України "Про Державний бюджет України на 2012 рік" встановлює, що 2012-го року повинно бути погашено зобов'язань на суму 65,9 млрд. гривень, на додаток

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій
до 358 млрд. гривень, що плануються бути витрачені в рамках 540 бюджетних програм у додатку № 3. Безумовно, відбудеться реструктуризація боргу на наступні періоди, що і відображено в обліку, як нові запозичення.

Наказом Міністерства фінансів України від 14.01.2011 № 11 була затверджена нова бюджетна класифікація, замість тієї, що була затверджена наказом Міністерства фінансів України від 27 грудня 2001 р. № 604. Але класифікація боргу за типом кредитора та класифікація боргу за типом боргового зобов'язання залишилися незмінними.

Проект Закону України від 07.06.2011 р. № 8637 “Про державний борг та гарантований державою борг” залишається на розгляді у Верховній Раді України.

Заходи: 1.2.2. Запровадження системи управління ризиками при наданні державних гарантій.

Параграф 4 “Гарантія” Глави 49 “Забезпечення виконання зобов'язання” Цивільного кодексу України 16 січня 2003 року N 435-IV містить статті 560-569. З точки зору дефіциту бюджету, додаємо до бюджетних програм та до державного боргу ще і державні гарантії.

До наказу Міністерства фінансів України від 28 січня 2004 року № 42 “Про затвердження Порядку відображення операцій, пов'язаних з державним та гарантованим державою боргом, при плануванні та виконанні державного бюджету” протягом 2011 року зміни не вносилися. А отже, “державна гарантія - спосіб забезпечення повного або часткового виконання державою боргових зобов'язань суб'єкта господарювання - резидента України перед кредитором (позикодавцем)”.

Кабінет Міністрів України постановою від 9 червня 2011 року № 611 затвердив Порядок та умов надання у 2011 році державних гарантій для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченнями суб'єктів господарювання, залученими для реалізації інвестиційних, інноваційних, інфраструктурних та інших проектів розвитку, які мають стратегічне значення та реалізація яких сприятиме розвитку національної економіки

Чинне, станом на сьогоднішній день, означення державним гарантіям надане у Порядку відображення операцій, пов'язаних з державним та гарантованим державою боргом, при плануванні та виконанні державного бюджету, затвердженому Наказом Міністерства фінансів України від 28 січня 2004 року № 42: “державна гарантія - спосіб забезпечення повного або часткового виконання державою боргових зобов'язань суб'єкта господарювання – резидента України перед кредитором (позикодавцем)”.

КЕКД І.І бюджетної класифікації, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 14.01.2011 № 11, містить наступні доходи від операцій з кредитування та надання гарантій:

- 24110000 Доходи від операцій з кредитування та надання гарантій.
- 24110100 Плата за надання гарантій та позик, отриманих за рахунок коштів, залучених державою та/або під державні гарантії.

Наприклад, деякі підрозділи центральних органів виконавчої влади створили свої структурні підрозділи. У структурі департаменту експертизи та аналізу ефективності державної підтримки Міністерства економічного розвитку і торгівлі України є відділ експертизи надання кредитів та державних гарантій.

Заходи: 1.2.3. Запровадження хеджування ризиків та деривативних інструментів.

Продовжувалася вестись робота із зацікавленими державними органами щодо розробки проекту постанови Кабінету Міністрів України "Про запровадження хеджування ризиків та використання деривативних інструментів, пов'язаних з державним боргом".

До деривативів, що застосовуються для хеджування на світових товарних, фондових та валютних ринках, відносяться як стандартизовані ф'ючерсні контракти, так і нестандартизовані форвардні та опціонні контракти.

Обіг фондових деривативних інструментів врегульовувався рішеннями Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. На організованих фондових ринках торгуються фондові ф'ючерси та опціони на акції.

Заходи: 1.2.4. Впровадження середньострокової стратегії управління державним боргом.

Середньострокову стратегію управління державним боргом на 2011-2013 роки було прийнято Постановою КМУ від 2 березня 2011 р. № 170. Стратегія констатує, що залишається актуальним питання щодо прийняття Закону України "Про державний борг та гарантований державою борг".

Заплановані результати стратегії

	2011	2012	2013
Відношення обсягу державного боргу до внутрішнього валового продукту	32%	30%	28%
Частка державного внутрішнього боргу	46%	46%	48%
Частка державного боргу з фіксованою ставкою	69%	73%	80%
Середньозважений строк до погашення державного боргу	4	4	5
Частка державного боргу, що рефінансується 2012 року		16%	

Як уже зазначалося, Рахункова палата України констатувала, що *за 1-й квартал 2011 року* "за рахунок позик, які залучаються державою від міжнародних фінансових організацій, передбачалося проведення у січні-березні поточного року видатків за 20 бюджетними програмами на загальну суму 1 млрд. 89,2 млн. гривень".

Опис необхідних дій: 2. Підвищення ефективності державних видатків

Необхідна дія: 2.1. Підвищення якості капітального бюджетування.

Заходи: 2.1.1. Запровадження методології оцінки інвестиційних проектів.

Вся активність за цим напрямком повинна була закінчитись 2010-го року. Означення, надане пунктом 26 частини першої статті 2 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року № 2456-VI, протягом 2011-го року залишилося незмінним: "інвестиційна програма (проект) - комплекс заходів, визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється з використанням коштів державного та/або місцевих бюджетів чи шляхом надання державних та/або місцевих гарантій".

Як і раніше, Наказом Міністерства економіки України від 22.06.2010 № 714 затверджено:

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

- форму бізнес-плану інвестиційного проекту,
- порядок проведення експертної оцінки проектної пропозиції,
- інструкцію щодо заповнення Форми проектної пропозиції.

Детальніші означення щодо того, чи інвестиційні проекти повинні фінансуватися за рахунок бюджетних програм, у Наказі Міністерства економіки України від 22.06.2010 № 714 відсутні.

Сама концепція інвестиційного проекту викликає багато запитань, оскільки ані бізнес-план проекту, ані інструкція чи порядок проведення експертної оцінки проектної пропозиції, не містять посилань на організаційно-правові форми суб'єктів, в межах яких здійснюються інвестиційні проекти. Що стосується порядку проведення експертної оцінки проектної пропозиції, то, якщо організаційно-правовою формою інвестиційного проекту є цілісний майновий комплекс, то чи не доцільніше було б використовувати Національний стандарт 3 “Оцінка цілісних майнових комплексів”, затверджений Постановою КМУ 1655 від 29.11.2006 р., або Постанову КМУ 1891 від 10 грудня 2003 року “Про затвердження методики оцінки майна”, до якої ФДМУ написав декілька інструктивних листів?

Також, якщо фінансування за цими інвестиційними проектами передбачає співучасть інвестора як у власному, так і у запозиченому капіталі, то альтернативним механізмом фінансування виглядають:

- державні облігації,
- облігації внутрішніх місцевих позик.

Заходи: 2.1.2. Впровадження на рівні головних розпорядників бюджетних коштів середньострокового бюджетного планування

Протягом 2011-го року наказ МФУ "Про затвердження методології здійснення головними розпорядниками бюджетних коштів середньострокового бюджетного планування" так і не з'явився.

Перелік державних (цільових) програм, які виконуються в межах бюджетних програм у 2011 році (<http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=39205&pf35401=179654>) містить трирічне планування.

Планування залишається важливим елементом як для головних розпорядників бюджетних коштів, так і для розпорядників нижчого рівня. Відповідно до частини 7 статті 20 Бюджетного кодексу України, “якщо реалізація бюджетної програми продовжується у наступних бюджетних періодах, дія порядку використання бюджетних коштів за такою бюджетною програмою (з урахуванням змін до цього порядку, внесених у разі необхідності) продовжується до завершення її реалізації”. Відповідно до п. 8 статті 20 Бюджетного кодексу України, затвердженого Законом України № 2456 від 08 липня 2010 року, “головний розпорядник бюджетних коштів розробляє та протягом 45 днів з дня набрання чинності законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) затверджує спільно з Міністерством фінансів України (місцевим фінансовим органом) паспорт бюджетної програми”.

А стаття 21 Бюджетного кодексу України передбачає складання прогнозу бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди. З метою досягнення поставлених цілей головні розпорядники коштів державного бюджету формують бюджетні програми (з урахуванням строку їх реалізації) на плановий і наступні за плановим два бюджетні періоди.

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

Порядок формування Єдиного реєстру розпорядників та одержувачів бюджетних коштів затверджено наказом Державного казначейства України від 5 лютого 2008 р. № 40.

Заходи: 2.1.3. Проект закону України “Про внесення змін до Закону України “Про інвестиційну діяльність” (зокрема, стосовно запровадження державної реєстрації інвестиційних проектів, які потребують державної підтримки та проведення оцінки їх економічної ефективності). Запровадження державного реєстру інвестиційних проектів та їх моніторинг.

Протягом 2011-го року до Закону України від 18.09.1991 року № 1560-XII “Про інвестиційну діяльність”, в якому введено в обіг термін “інвестиційний проект”, чотири рази вносилися зміни: № 3038-VI від 17.02.2011, № 3461-VI від 02.06.2011, № 4218-VI від 22.12.2011, № 4220-VI від 22.12.2011.

Зокрема, відповідно із Законом № 4218-VI від 22.12.2011, закон № 1560-XII доповнено статтею 12-2. Отже, державна реєстрація інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій була запроваджена статтею 12-2 Закону України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII “Про інвестиційну діяльність”. Розпорядженнями голів місцевих органів виконавчої влади затверджуються формування пріоритетних інвестиційних проектів.

Заходи: 2.1.4. Створення бази даних щодо стану фінансових активів держави.

Ще від часів розпаду СРСР, питання щодо правонаступництва щодо фінансових активів залишається неврегульованим, незважаючи на Договір про правонаступництво від 04 грудня 1991 року. А двостороння угода між Україною і Російською Федерацією щодо врегулювання питань правонаступності відносно зовнішнього державного боргу і активів колишнього СРСР № 643-055 от 09.12.1994 року була підписана за Україну та за Російську Федерацію, але досі не ратифікована Верховною Радою України, і не має юридичної сили.

Усі заходи за цим напрямком заплановані на 2013-й рік.

Заходи: 2.1.5. Створення бази даних щодо стану матеріальних активів держави

Усі заходи за цим напрямком заплановані на 2013-й рік.

Заходи: 2.1.6. Створення основних законодавчих принципів і критеріїв розподілу інвестиційних субвенцій

Всі заходи за зазначеним напрямком закінчилися протягом 2010-го року, коли відбувалася заміна Бюджетного кодексу України, прийнятого Законом України від 21.06.2001 р. № 2542-III, що був чинним до 01.01.2011 року, на Бюджетний кодекс України, прийнятий Законом України від 08.07.2010 № 2456-VI. Означення субвенціям на виконання інвестиційних програм (проектів) з державного бюджету надане статтею 105 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. Також бюджетний кодекс статтею 107 передбачає надання субвенцій на виконання інвестиційних програм (проектів) з місцевих бюджетів.

Субвенція є одним з міжбюджетних трансфертів, що може спрямовуватися:

СТАБІЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

виконання плану-графіку першої частини (01.01.2011-31.12.2011) другого етапу (01.01.2011-31.12.2012)

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

- на здійснення програм соціального захисту (ст. 102),
- на утримання об'єктів спільного користування чи ліквідацію негативних наслідків діяльності об'єктів спільного користування (стаття 104),
- на виконання інвестиційних проектів, що надаються з Державного бюджету України бюджету Автономної Республіки Крим, обласним бюджетам, бюджетам міст Києва та Севастополя з їх подальшим перерозподілом для бюджетів місцевого самоврядування (ст. 105), згідно порядку, встановленого статтею 108 Бюджетного кодексу України,
- на виконання власних повноважень територіальних громад сіл, селищ, міст та їх об'єднань (ст. 106),
- на виконання інвестиційних проектів з місцевих бюджетів з одного місцевого бюджету іншому на підставі договору між надавачем субвенції та її отримувачем (ст. 107).

Заходи: 2.1.7. Створення фонду бюджетних заощаджень - закон «Про Фонд майбутніх поколінь»

Проект Закону “Про фонд майбутніх поколінь” № 9401 від 02.11.2011 р. було внесено Кабінетом Міністрів України на розгляд Верховної Ради України.

Необхідна дія: 2.2. Підвищення прозорості державних фінансів.

Заходи: 2.2.1. Законодавче визначення у Бюджетному кодексі понять “умовні зобов'язання”, “громадський сектор”, “громадський обов'язок”, “квaziфіскальні операції”.

Наказ Міністерства фінансів України від 28 січня 2004 року № 42 в редакції від 05.11.2006 року містив означення, що “умовні (гарантовані) боргові зобов'язання - зобов'язання, що беруться безпосередньо юридичними особами та гарантуються державою, у тому числі зобов'язання за кредитами МВФ, крім випадків їх безпосереднього спрямування до державного бюджету. До вступу в силу державних гарантій операції за зазначеними зобов'язаннями не відображаються в показниках державного бюджету”. Але в редакції від 01.01.2011 року це означення зникло.

Проект Закону України від 07.06.2011 р. № 8637 “Про державний борг та гарантований державою борг”, також як і законопроекти, не містять зазначених положень.

Опис необхідних дій: 3. Поліпшення управління державними фінансами.

Необхідна дія: 3.1. Запровадження середньострокового планування.

Заходи: 3.1.1. Прийняття закону “Про державне стратегічне планування”.

Кабінетом міністрів України було внесено проект закону України від 03.11.2011 р. № 9407 “Про державне стратегічне планування”. Стаття 3 проекту закону України визначає, що крім проекту закону, законодавство про державне стратегічне планування складається з *Конституції України, Бюджетного кодексу України, Законів України “Про державні цільові програми”, “Про організацію оборонного планування”* та інших законів, а також прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів.

Стаття 5 проекту визначає, що документи державного стратегічного планування розробляються на:

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

- довгостроковий (стратегія розвитку України, стратегія регіонального розвитку України, стратегії розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя),
- середньостроковий (план соціально-економічного розвитку України; плани соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст; прогноз економічного і соціального розвитку України; Прогноз Державного бюджету України на наступні за плановим два бюджетні періоди; прогноз місцевого бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди; державні цільові програми; регіональні та місцеві цільові програми; плани розвитку державних господарських об'єднань, державних акціонерних компаній, державних холдингових компаній; основні засади грошово-кредитної політики) та
- короткостроковий період (основні напрями економічної політики; Державний бюджет України; місцеві бюджети; річні фінансові плани державних підприємств, господарських товариств, у статутному (складеному) капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток, паїв) належать державі; плани діяльності центральних органів виконавчої влади; прогнозні баланси попиту та пропозиції товарів і послуг).

Заходи: 3.1.2. Прогноз показників зведеного бюджету на середньострокову перспективу.

Чинними нормативно-правовими актами є:

- постанова Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2008 р. № 828 “Про схвалення Прогнозу показників зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на 2010-2012 роки”,
- постанова Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2009 р. № 988 “Про схвалення Прогнозу показників зведеного бюджету України за основними видами доходів, видатків і фінансування на 2011-2013 роки”.

Заходи: 3.1.3. Запровадження порядку державної реєстрації інвестиційних проектів.

Державна реєстрація інвестиційних проектів та проектних (інвестиційних) пропозицій була запроваджена статтею 12-2 Закону України від 18 вересня 1991 року № 1560-ХІІ “Про інвестиційну діяльність”. Постанова КМУ “Про порядок державної реєстрації інвестиційних проектів” не була прийнята.

Необхідна дія: 3.2. Комплексне використання програмно-цільового методу (ПЦМ) бюджетування для бюджетів усіх рівнів.

Заходи: 3.2.1. Внесення змін до нормативно-правових актів з питань ПЦМ.

Програмно-цільовий метод використовується як у державному, так і у місцевих бюджетах, у тому числі районним або міським (м. Києва, м. Севастополя, міста республіканського Автономної Республіки Крим чи обласного значення) бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст, адміністративно підпорядкованих відповідному району або місту.

Заходи: 3.2.2. Запровадження моніторингу та оцінки ефективності бюджетних програм.

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

Бюджетна програма є основним елементом програмно-цільового методу. Застосування програмно-цільового методу врегульовується статтею 20-21 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. Бюджетні програми класифікуються за:

- кодами програмної класифікації видатків та кредитування державного бюджету (КПКВК), що містить сім знаків, та
- кодами класифікації фінансування бюджету за типом боргового зобов'язання (КФБЗ).

Відповідно до норм частини п'ятої статті 20 Бюджетного кодексу України, що врегульовує використання програмно-цільового методу у бюджетному процесі, “результативні показники бюджетної програми використовуються для оцінки ефективності бюджетної програми і включають кількісні та якісні показники, які визначають результат виконання бюджетної програми, характеризують хід її реалізації, ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань бюджетної програми. Такі показники мають підтверджуватися офіційною державною статистичною, фінансовою та іншою звітністю, даними бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку”.

Наказом Міністерства фінансів України від 27.10.2009 року № 1252 затверджено методичні рекомендації щодо визначення результативних показників бюджетної програми, що розроблені відповідно до положень статей 32, 47, 111 Бюджетного кодексу України та застосовуються головними розпорядниками коштів державного бюджету.

Наказом від 24.06.2010 № 742 Міністерство економіки України встановило методичні рекомендації щодо проведення оцінки економічної і соціальної ефективності виконання державних цільових програм.

Необхідна дія: 3.3. Запровадження внутрішнього аудиту відповідно до стандартів ЄС
Заходи: 3.3.1. Утворення в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади служб внутрішнього аудиту

Відповідно до ч. 3 статті 26 Бюджетного кодексу України від 8 липня 2010 року № 2456-VI, “розпорядники бюджетних коштів в особі їх керівників організують внутрішній контроль і **внутрішній аудит** та забезпечують їх здійснення у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах.”

Розпорядженням КМУ від 19 січня 2011 року № 148-р “Питання зміцнення фінансово-бюджетної дисципліни” Державній фінансовій інспекції було зроблено завдання “протягом п'яти місяців розробити проект постанови Кабінету Міністрів України “Про утворення служб внутрішнього аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади та організацію їх діяльності” (разом з Міністерством фінансів)”.

Порядок утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади був затверджений Постановою КМУ від 28 вересня 2011 р. № 1001.

Заходи: 3.3.2. Запровадження стандартів внутрішнього аудиту.

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

Пункт 8 Порядку утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту встановлює, що “внутрішній аудит проводиться відповідно до стандартів, затверджених Мінфіном”.

Міністерство фінансів України видало Наказ від 04.10.2011 № 1247 “Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту”.

Заходи: 3.3.3. Запровадження кодексу етики внутрішнього аудитора.

Наказом Міністерства фінансів України від 29.09.2011 № 1217 затверджено Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту, відповідно до підпункту 4 пункту 1 Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 1347.

Необхідна дія: 3.4. Запровадження інтегрованої комплексної системи управління державними фінансами, поліпшення інформаційних систем управління ними.

Заходи: 3.4.1. Розроблення національних положень (стандартів) фінансової звітності в державному секторі.

Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. № 34. На даний час бухгалтерський облік у бюджетній сфері складається з бухгалтерського обліку виконання державного і місцевих бюджетів та бухгалтерського обліку бюджетних установ:

- 1) План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів затверджено Наказом ДКУ від 28.11.2000 р. № 119.
- 2) План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядок його застосування затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 10 грудня 1999 року № 114.

Бухгалтерський облік у державному секторі поділено на:
Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі,
Міжнародні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі.

Станом на 31.12.2011 року, наступні Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі були затверджені наказами Міністерством фінансів України:

- 101 "Подання фінансової звітності" (не набрав чинності),
- 102 "Консолідована фінансова звітність" (не набрав чинності),
- 103 "Фінансова звітність за сегментами" (не набрав чинності),
- 121 "Основні засоби" (не набрав чинності),
- 122 "Нематеріальні активи" (не набрав чинності),
- 123 "Запаси" (не набрав чинності),
- 124 "Доходи" (не набрав чинності),
- 125 "Зміни облікових оцінок та виправлення помилок" (не набрав чинності),
- 126 "Оренда" (не набрав чинності),
- 127 "Зменшення корисності активів" (не набрав чинності),
- 128 "Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи",
- 129 "Інвестиційна нерухомість" (не набрав чинності),
- 130 "Вплив змін валютних курсів".

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

З метою удосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів між Міністерством фінансів України та Міжнародною федерацією бухгалтерів підписаний Меморандум взаєморозуміння, відповідно до якого Міністерство фінансів України отримало дозвіл на переклад, публікацію та розповсюдження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору, оприлюднених Міжнародною федерацією бухгалтерів за станом на 1 січня 2003 року.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору-2003 українською мовою представлені для широкого кола працівників фінансових органів, органів державної контрольно-ревізійної служби, рахункової палати, головних бухгалтерів державного сектору, наукових працівників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів та студентів, які вивчають бухгалтерський облік в державному секторі.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору (версія перекладу українською мовою – грудень 2009 року)

Тексти Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС) видані Міжнародною федерацією бухгалтерів в грудні 2006 року (МСБОДС 22, 23, 24) і лютому 2008 року (МСБОДС 21, 25, 26).

- МСБОДС 21 Зменшення корисності активів, які не генерують грошові кошти.
- МСБОДС 22 Розкриття фінансової інформації про загальний державний сектор.
- МСБОДС 23 Дохід від необмінних операцій (податки та трансферти).
- МСБОДС 24 Представлення у фінансових звітах інформації про виконання бюджетів.
- МСБОДС 25 Виплати працівникам.
- МСБОДС 26 Зменшення корисності активів, які генерують грошові кошти.

Заходи: 3.4.2. Запровадження ефективного моніторингу фінансово-господарської діяльності підприємств держсектору.

Відповідно до частини другої статті 22 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 року № 436-IV, “суб'єктами господарювання державного сектора економіки є суб'єкти, що діють на основі лише державної власності, а також суб'єкти, державна частка у статутному капіталі яких перевищує п'ятдесят відсотків чи становить величину, яка забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів”.

До речі, термін державний сектор не включає комунальний сектор, діяльність якого врегульовується статтею 24 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 року № 436-IV.

У Господарському кодексі України, прийнятому Законом України від 16 січня 2003 року № 436-IV державним та комунальним унітарним підприємствам присвячена Глава 8. Згідно частини 8 статті 73 Господарського кодексу України, державні унітарні підприємства діють як державні комерційні підприємства (ст. 74-75 ГКУ) або казенні підприємства (ст. 76 ГКУ), які мають статути.

Але підприємства різних організаційно-правових форм державного сектору мають різні права. Так, Декрет Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1992 року № 24-92 “Про впорядкування діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, створених за участю

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій державних підприємств”, не надає права державним підприємствам бути засновниками або учасниками господарських товариств”. Тобто, спочатку ці державні підприємства повинні акціонуватися. А після акціонування суб’єкти господарювання державного сектору можуть створювати дочірні підприємства. До речі, грошові кошти таких дочірніх підприємств уже не є державними коштами, відповідно до означення, наданого пунктом 4 частини першої статті 1 Закону України від 1 червня 2010 року № 2289-VI “Про здійснення державних закупівель”, що уточнює вкрай незрозуміле означення, надане частиною 1 статті 326 Цивільного кодексу України. Хоча не можна апріорі стверджувати, що статутний контроль таких дочірніх підприємств, у вигляді ревізійної комісії, є апріорі гіршим за внутрішній контроль чи контроль Державної фінансової інспекції України. Відповідно до ч. 14 статті 13 Закону України від 17 вересня 2008 року № 514-VI “Про акціонерні товариства”, відомості про порядок внесення змін до статуту повинні міститися у статуті акціонерного товариства. Згідно ч. 2.2 статті 33 цього ж закону, внесення змін до статуту товариства є виключною компетенцією загальних зборів. Блокуючі пакети простих акцій можуть бути трирівневі:

- 50% акцій - для блокування рішення простої більшості голосів,
- 40%+1 акція – для блокування загальних зборів акціонерів,
- 25%+1 акція – для блокування рішень, для прийняття яких потрібно 75% голосів.

Частина друга статті 7 Закону України від 1 червня 2010 року № 2289-VI, встановлює, що уповноваженим органом, що здійснює контроль у сфері закупівель, є Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (КВКВ 120 та 121, ЄДРПОУ: 37508596). Основними функціями Уповноваженого органу є уповноважений орган, відповідно до статті 8 Закону України від 1 червня 2010 року № 2289-VI.

Відповідно до схеми організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади, затверджена Указом Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085/2010 (в редакції від 19.12.2011 р.), серед центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України, є і Державна служба фінансового моніторингу України (КВКВ 350, ЄДРПОУ: 37471802). Але Указ Президента України від 13 квітня 2011 року № 466/2011, що затвердив Положення про Державну службу фінансового моніторингу України, в достатньому обсязі не окреслив повноваження останньої щодо моніторингу фінансово-господарської діяльності підприємств держсектору.

Виходячи зі специфіки ведення бухгалтерського обліку підприємствами держсектору, моніторинг їхньої діяльності повинен, швидше за все, здійснюватися наказами Державної казначейської служби України, або ж Державної фінансової інспекції України.

Необхідна дія: 3.5. Посилення ролі Міністерства фінансів щодо контролю за органами, що займаються доходами і видатками.

Схема організації та взаємодії центральних органів виконавчої влади, затверджена Указом Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085/2010 (в редакції від 19.12.2011 р.), встановлює, що Державна фінансова інспекція України (ЄДРПОУ: 37393358) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України.

Відповідно до Указу Президента України від 08.04.2011 № 446/2011 “Про Положення про Міністерство фінансів України”, міністр спрямовує та координує діяльність ... Державної фінансової інспекції України (далі - служби). Відповідно до п. 33 Указу Президента

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій
України, Міністерство фінансів України ... “розглядає звіти про виконання покладених на ... Державну фінансову інспекцію України завдань та планів їх роботи”.

Міністерство фінансів України для виконання покладених на нього завдань має право одержувати в установленому законодавством порядку безоплатно “від Державної фінансової інспекції України щомісяця в установленому порядку звіти про проведення контрольних заходів”.

Міністерство фінансів України, відповідно до п. 65 Указу Президента України від 08.04.2011 № 446/2011, “погоджує основні напрями контрольно-ревізійної роботи органів Державної фінансової інспекції України”.

Указ Президента України від 23.04.2011 № 499/2011 “Про Положення про Державну фінансову інспекцію України” встановлює, що Держфінінспекція України у своїй діяльності керується ... наказами Міністерства фінансів України”, а стаття 4 неперіменованого Закону України від 26 січня 1993 року № 2939-ХІІ “Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні” встановлює, що “Державна контрольно-ревізійна служба діє при Міністерстві фінансів України і підпорядковується Міністерству фінансів України”.

Необхідна дія: 3.6. Здійснення інвентаризації об'єктів держвласності.

Кабінет Міністрів України видав постанови:

- від 14.04.2004 № 467 "Про затвердження Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності" (із змінами, внесеними постановою КМУ від 23.02.2005 № 142, від 11.05.2011 № 483, від 07.09.2011 № 938) щодо упорядкування обліку юридичних осіб, проведення інвентаризації державного майна та за їх результатами формування, ведення і надання відомостей до Єдиного реєстру об'єктів державної власності Фондом державного майна України,

- від 30.11.2005 № 1121 "Про затвердження Методики проведення інвентаризації об'єктів державної власності" (із змінами, внесеними постановою КМУ від 11.05.2011 № 483, від 07.09.2011 № 968).

Додаток 1 до моніторингу виконання плану-графіку першої частини (01.01.2011-31.12.2011) другого етапу (01.01.2011-31.12.2012) стабілізації державного бюджету, передбаченої у розділі “сталій економічний розвиток” Програми економічних реформ Президента України на 2010-2014 рік.

Закони та нормативно-правові акти

- Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI.
- Закон України від 1 червня 2010 року № 2289-VI “Про здійснення державних закупівель”.
- Закон України від 22 грудня 2011 року № 4282-VI "Про Державний бюджет України на 2012 рік"
- Закон України від 21 вересня 2006 року № 185-V "Про управління об'єктами державної власності".
- Закон України від 7 липня 1999 року № 847-XIV “Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації”.
- Господарський кодекс України, прийнятий Законом України від 16 січня 2003 року № 436-IV.
- Цивільний Кодекс України, прийнятий Законом України від 16 січня 2003 року № 435-IV

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

- Закон України від 10 квітня 1992 року № 2269-ХІІ “Про оренду державного та комунального майна”.
- Закон України “Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”.
- Закон України від 04 березня 1992 року № 2163-ХІІ “Про приватизацію державного майна”.
- Закон України від 6 березня 1992 року № 2171-ХІІ “Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію).”
- Закон України від 17 вересня 2008 року № 514-VI “Про акціонерні товариства”.
- Закон України від 19 вересня 1991 року № 1576-ХІІ “Про господарські товариства”.
- Закон України від 1 липня 1993 року № № 3356-ХІІ “Про колективні договори і угоди”.
- Закон України від 18.03.2004 року № 1621-IV “Про державні цільові програми”.
- Закон України від 26 січня 1993 року № 2939-ХІІ “Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні”.

Укази Президента України

- Указ Президента України від 08.04.2011 № 446/2011 “Про Положення про Міністерство фінансів України”.
- Указ Президента України від 9 грудня 2010 року № 1085/2010 (в редакції від 19.12.2011 р.)
- Указ Президента України від 23.04.2011 р. № 499/2011 “Про затвердження Положення про Державну фінансову інспекцію України”.
- Указ Президента України 15 червня 1993 року № 210/93 “Про корпоратизацію підприємств”.
- Указ Президента України від 6 березня 2008 року № 200 “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року “Про забезпечення національних інтересів і національної безпеки у сфері приватизації та концептуальні засади їх реалізації”.

Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України

- Постанова КМУ від 17 березня 2011 р. № 255 “Про затвердження Порядку зменшення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів”.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 19 червня 2007 р. № 832 “Про затвердження Порядку здійснення контролю за виконанням функцій з управління об’єктами державної власності та критеріїв визначення ефективності управління об’єктами державної власності”.
- Постанова КМУ від 31.01.2007 р. № 106 “Про порядок розроблення та виконання державних цільових програм”.
- Постанова КМУ від 2 березня 2011 р. № 170 Про середньострокову стратегію управління державним боргом на 2011-2013 роки.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 467 “Про затвердження Положення про Єдиний реєстр об’єктів державної власності” (із змінами, внесеними постановою КМУ від 23.02.2004 №142).
- Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2005 № 1121 “Про затвердження Методики проведення інвентаризації об’єктів державної власності”.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. № 34 “Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007-2015 роки”.
- План рахунків бухгалтерського обліку виконання державного та місцевих бюджетів, затверджений наказом Державного казначейства України від 28.11.2000 р.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 16.06.1998 р. № 914 “Про Типовий статут казенного підприємства”.
- Постанова Кабінету Міністрів України від 30.06.1998 р. № 987 “Про перетворення державних підприємств у казенні”.

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

- Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.1998 р. № 1129 “Про деякі питання управління казенним підприємством”.

- Постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001 “Про затвердження Порядку утворення структурних підрозділів внутрішнього аудиту та проведення такого аудиту в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, їх територіальних органах та бюджетних установах, які належать до сфери управління міністерств, інших центральних органів виконавчої влади”.

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 січня 2010 р. № 81-р “Про схвалення Концепції реформування системи державної допомоги суб’єктам господарювання”.

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 березня 2011 р. № 219-р “Питання організації підготовки проекту Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік”.

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2011 р. № 223-р “Деякі питання оптимізації державних цільових програм”.

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.04.2011 № 292-р “Про затвердження Стратегії оптимізації кількості бюджетних програм”.

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 січня 2011 року № 148-р “Питання зміцнення фінансово-бюджетної дисципліни”.

- розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 1347 про затвердження Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року.

- Декрет Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1992 року № 24-92 “Про впорядкування діяльності суб’єктів підприємницької діяльності, створених за участю державних підприємств”.

- Декрет Кабінету Міністрів України від 31 грудня 1992 року № 26-92 “Про перелік майнових комплексів державних підприємств, організацій, їх структурних підрозділів основного виробництва, приватизація або передача в оренду яких не допускається”.

Інші нормативно-правові акти України

- Наказ Міністерства фінансів України від 27.10.2009 року № 1252 - методичні рекомендації щодо визначення результативних показників бюджетної програми.

- Наказ Міністерство фінансів України від 04.10.2011 № 1247 “Про затвердження Стандартів внутрішнього аудиту”.

- Наказ Міністерства економіки України від 20.05.2011 № 444.

- Наказ Міністерство економіки України від 24.06.2010 № 742 - методичні рекомендації щодо проведення оцінки економічної і соціальної ефективності виконання державних цільових програм.

- наказ Міністерства економіки України від 31.07.2007 р. № 250 "Про затвердження порядку обліку державних цільових програм".

- Наказ Держспоживстандарту України від 26 грудня 2005 р. № 375 про затвердження класифікатора галузей народного господарства.

- Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 р. № 97 про затвердження ДК 001:2004.

Додаток 2 до моніторингу виконання плану-графіку першої частини (01.01.2011-31.12.2011) другого етапу (01.01.2011-31.12.2012) стабілізації державного бюджету, передбаченої у розділі “сталій економічний розвиток” Програми економічних реформ Президента України на 2010-2014 рік.

КЛАСИФІКАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ ГОСПОДАРЮВАННЯ, відп. ДК 002:2004, чинний від 01.01.2008 р.

Код	Назва	Попередній код
100	Підприємства	
110	Фермерське господарство	200
120	Приватне підприємство	120
130	<i>Колективне підприємство*</i>	130
140	Державне підприємство	140
145	Казенне підприємство	145
150	Комунальне підприємство	150
160	Дочірнє підприємство	330
170	Іноземне підприємство	170
180	Підприємство об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки)	135
185	Підприємство споживчої кооперації	136
190	<i>Орендне підприємство*</i>	190
191	<i>Індивідуальне підприємство*</i>	100
192	<i>Сімейне підприємство*</i>	110
193	<i>Спільне підприємство*</i>	160
200	Господарські товариства	
230	Акціонерне товариство	230
231	Відкрите акціонерне товариство	231
232	Закрите акціонерне товариство	232
235	Державна акціонерна компанія (товариство)	-
240	Товариство з обмеженою відповідальністю	240
250	Товариство з додатковою відповідальністю	250
260	Повне товариство	260
270	Командитне товариство	270
300	Кооперативи	180
310	Виробничий кооператив	181
320	Обслуговуючий кооператив	182, 183, 184, 185
330	Споживчий кооператив	-
340	Сільськогосподарський виробничий кооператив	186
350	Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив	187
390	Кооперативний банк	-
400	Організації (установи, заклади)	400, 410, 420
410	Орган виконавчої влади	-
420	Орган місцевого самоврядування	-
425	Державна організація (установа, заклад)	-
430	Комунальна організація (установа, заклад)	-
435	Приватна організація (установа, заклад)	-

експерти: Бабанін Олександр, Кошуков Петро, Любич Андрій

440	Організація (установа, заклад) об'єднання громадян (релігійної організації, профспілки)	-
490	Організація орендарів*	430
495	Організація покупців*	440
500	Об'єднання підприємств (юридичних осіб)	
510	Асоціація	280, 421
520	Корпорація	290
530	Консорціум	300
540	Концерн	310
550	Холдингова компанія	-
590	Інші об'єднання юридичних осіб	320
600	Відокремлені підрозділи без статусу юридичної особи	
610	Філія (інший відокремлений підрозділ)	500, 520
620	Представництво	510
800	Об'єднання громадян, профспілки, благодійні організації та інші подібні організації	
810	Політична партія	450
815	Громадська організація	460
820	Спілка об'єднань громадян	-
825	Релігійна організація	470
830	Профспілка	480, 481, 482, 483, 484, 485, 487
835	Об'єднання профспілок	486
840	Творча спілка (інша професійна організація)	461
845	Благодійна організація	490, 492, 493, 494
850	Організація роботодавців	-
855	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку	491
860	Орган самоорганізації населення	462
900	Інші організаційно-правові форми	
910	Підприємець - фізична особа	340
915	Товарна біржа	-
920	Фондова біржа	-
925	Кредитна спілка	-
930	Споживче товариство	210
935	Спілка споживчих товариств	220
995	Інші організаційно-правові форми	

**Усі права захищені © "Фундація "Відкрите суспільство"
ГО "Фундація "Відкрите суспільство"
04070 Київ, вул. Братська 6, оф 402
тел/факс (044) 223-92-54
E-mail: info@osf.kiev.ua**